

قال الله تعالى:

{ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ
الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا }

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Beyt Hakkında Şöyle
Buyurmuştur:

**"Allah sadece siz Ehl-i Beyt'ten tüm kötülükleri gidermek
ve sizi tertemiz kılmak ister."**

(Ahzâb / 33)

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Sünnî ve Şii kaynaklarında Allah Resulü'nden (s.a.a) rivayet edilen çok sayıdaki hadis, bu ayetin Âl-i abadan olan beş kişi hakkında nazil olduğunu, Ehl-i Beyt ifadesinin onlara has bir ifade olduğuna ve onların Muhammed (s.a.a), Ali, Fatıma, hasan ve Hüseyin (Allah'ın selamı onların üzerine olsun) olduğuna delalet etmektedir. Örnek olarak bk: Müsned-i Ahmed (h. 241), c.1, 331; c.4, s.107; c.6, s.292 ve 304; Sahih-i Müslim (h. 261), c.7, s.130; Sünen-i Tirmizî (h. 279), c.5, s.361 ve...; es-Sünenü'l-Kubra, Nesaî (303), c.5, s.108 ve 113; ez-Zeriyetu't-Tahireti'n-Nebeviyye, Dulabî (h.310), s.108, el-Müstedrek-u Ale's-Sahihayn, Hakim Nişaburî (h. 405), c.2, s.416; c.3, s.133, 146 ve 147; el-Burhan, Zerekşî (h.794), s.197; Fethu'l-Barî, Şerh-u Sahih-i Buharî, İbn Hacer Askalanî (h.852); c.7, s.104; Usul-i Kâfî, Kuleynî (h.328), c.1, s.287; el-İmamet-u ve't-Tebisiret-u İbn Babeveyh (h.329), s.47, h.29; Deaimu'l-İslam, Mağribî, (h.363), s.35 ve 37; el-Hisal, Şeyh Saduk (h.381), s.403 ve 550; el-Emalî, Tusî (h.460), h:438, 482, 783 ve yine aşağıdaki kaynaklarda bu ayetin tefsirine bakınız: Camiu'l-Beyan, Taberî (h.310); Ahkamu'l-Kur'an, Cessas (h.370); Esbabu'n-Nüzul, Vahidî (h.468); Zadu'l-Mesir, İbn Cevzî (h.597); el-Cami-u Li Ahkami'l-Kur'an, Kurtubî (h.671); Tefsir-i İbn Kesir, (h.774), Tefsir-i Sa'lebî (h.825); ed-Durru'l-Mensur, Siyutî (h.911); Fethu'l-Kadir, Şevkanî (h.1250); Tefsir-i Ayyaşî (h.320); Tefsir-i Kummî (h.329); Tefsir-i Fırat-ı Kufî (h.352), ulu'l-emir ayetinin altında; Mecmau'l-Beyan, Tabersî (h.560) ve çok sayıdaki diğer kaynaklar.

Cenaze Namazının Tekbirlerinin Sayısı

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: |
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ:
كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي،
مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا
أَبَدًا، وَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى
يَرْدَا عَلَيَّ الْخَوْضَ.

(صحیح مسلم، ج ۷، ص ۱۲۲، سنن دارمی، ج ۲، ص ۴۳۲، مسند احمد،
ج ۳، ص ۱۴، ۱۷، ۲۶، ۵۹، ج ۴، ص ۳۶۶، ۳۷۱، ج ۵، ص ۱۸۲، مستدرک
حاکم، ج ۳، ص ۱۰۹، ۱۴۸، ۵۳۳، و....)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: “Ben sizin
aranızda iki paha biçilmez emanet bırakıyorum: –
Biri– Allah’ın kitabı ve –diğeri– itretim, Ehl-i
Beytim. Bu ikisine sımsıkı sarıldığınız müddetçe
asla sapmazsınız. Bu ikisi Kevser havuzunun
başında bana varıncaya kadar birbirinden
ayrılmazlar.

(Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i Daremi, c.2,
s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14, 17, 26, 59, c.4,
s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4, s.109,
148, 533 vs...)

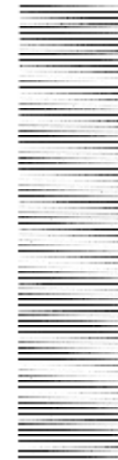
Cenaze Namazının Tekbirlerinin Sayısı

Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı

Mütercim:
Cafer BENDİDERYA

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı

نام کتاب: في رحاب اهل البيت^ع ج 20 عدد
التكبيرات في الصلاة الميت
تهیه کننده: اداره ترجمه مجمع جهانی اهل بیت^ع
مؤلف: گروه پژوهش - عبدالکریم البهبهانی
مترجم: جعفر بندی داریا
زبان ترجمه: ترکی

CENAZE NAMAZININ TEKBİRLERİNİN SAYISI

Yazan: Dünya Ehlibeyt Kurultayı Telif Heyeti

Çeviren: Cafer BENDİDERYA

Son Okur: Murtaza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık, Tercüme Bürosu

Dizgi ve Mizanpaj: Derya

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2010

Yayımlayan: Dünya Ehlibeyt Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site : www.ahl-ul-bayt.org

e-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

YAYINCININ ÖNSÖZ—9

CENAZE NAMAZININ TEKBİRLERİNİN SAYISI—13

*1- Cenaze Namazının Dört Tekbirle Kılınması Gerekliğini
Savunanların Nebvî Sünnetten Getirdikleri Deliller—13*

*2- Cenaze Namazının Dört Tekbirle Kılınması Konusunda
İkinci Halifenin Rolü—18*

*3- Cenaze Namazının Beş Tekbirle Kılınması Görüşünün
Nebvî Sünnetten Delilleri—22*

4- Ehl-i Beyt'e Göre Cenaze Namazının Tekbirleri—28

KONUNUN ÖZETİ—35

YAYINCININ ÖNSÖZ

İhtilaf insanların tabiatından kaynaklanan bir durumdur; Allah Teala güzel ihtilafların iman çerçevesinde kalmasını ister; işte bu nedenle şimdiye kadar ihtilafa düşen kişilerin tümünün kabul ettiği sabit bir ölçü yoktur. Oysa Allah Teala, insanlar ihtilaf ettikleri konuda müracaat etmeleri için Kur'an'ı indirdi.¹

Bu eşsiz hak dışında dünya işleri hiçbir şeyle yoluna girmez. Mutlak tevhid kuralı üzerine kurulan Kur'an-ı Kerim de bunu vurgulamaktadır. Daha sonra inhiraf ve sapmalar meydana gelmiş, hurafe ve efsaneler ortaya çıkmış, nihayet insanlar bu büyük kaynaktan uzaklaşmışlardır.

Buradan anlaşılıyor ki, insanlar heva ve heveslerine uyarak azgınlık ve dalaletle düşmeleri söz konusu olduğu için hak ve batıl konusunda hakem olamazlar.

Kur'an-ı Kerim nazil olmasına rağmen, heva ve hevesler insanları şuraya buraya çekmekte, tamahları, eğilimleri, korku ve dalaletler onları Kur'an'ın hükmünü kabullenmekten ve Kur'an'ın hükümlerine götürecek hakka müracaat etmekten alıkoymaktadır.

Kur'an-ı Kerim'in apaçık nassına göre² insanları ihtilaf ve inada sürükleyen etken haddi aşmak ve azgınlıktır.

İhtilaf ve tefrikanın diğer bir nedeni ise cehalettir. Cahil, bilmediği şeyi âlimden sormalıdır. Nitekim Allah Teala şöyle buyuruyor: **"Bilmiyorsanız zikir ehline sorun."**³

İşte bu nedenle cahilin, aklın kabul ettiği ve akıl sahiplerinin

uyguladıkları bu ilkeyi çiğnemesi haddi aşmak, ihtilaf ve tefrikayı önleyecek apaçık kuralları ayaklar altına almaktır.

İslam, gerçekleri Kur'an-ı Kerim'e ve kendi nefsinden konuşmayan, konuştuğu her şey bir vahiy olan Resulullah'ın (s.a.a) sünnetine yansıyan Allah'ın ebedi dinidir.

Allah ve Resulü, Efendimizin hayatında olduğu gibi vefatından sonra da ümmetin ihtilafa düşeceğini biliyorlardı.

İşte bu nedenle Resulullah'tan (s.a.a) sonra ümmetin Allah Resulü'nü (s.a.a) izlemesi için Kur'an-ı Kerim onlar için bir meşale kılınmış, anlayıp tefsir edemedikleri konular için de onlara Ehl-i Beyt (a.s) sunulmuştur. Çünkü Ehl-i Beyt (a.s) her türlü çirkinlik ve kötülükten temiz tutulmuş, Kur'an-ı Kerim onların dedesi Muhammed Mustafa'ya (s.a.a) nazil olmuş, onlar da Kur'an'ı ondan almış, idrak ederek uygulamışlardır. Allah Teala onlara hiç kimseye vermediği bir şeyi vermiştir... Nitekim Resulullah (s.a.a) da meşhur Sekaleyn hadisinde onların kapsamlı merciliklerini vurgulamıştır. Böylece onlar da büyük bir gayretle Allah'ın dinini ve Kur'an-ı Kerim'i yanlış anlaşılma ve yanlış tefsir edilmekten korumaya çalışmış ve onun yüce anlamlarını insanlara anlatmak ve açıklamak yolunda çaba harcamışlardır. Böylece ümmetin mercii ve Müslümanların sığınağı olmuşlar, büyük bir sabırla zihinlerde oluşan soru ve şüpheleri gidermişlerdir. Onların bize ulaşan mirasları, kendilerine soru yöneltenlere ve onlarla konuşanlara karşı sergiledikleri güzel muamelelerini, güç ve derinliklerini ortaya koymaktadır; bu da onların ilmi merciliklerine delalet etmektedir.

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarına yer veren kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu berrak sudan almaya hazırlıklı kişiler yetiştirmiş, İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s) izleyen büyük alimler sunmuş, yurt içi ve yurt dışından gelen

1- Bakara, 213.

2- Bakara, 213.

3- Enbiyâ, 7; Nahl, 43.

çeşitli düşüncelere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerini yok etmiştir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisi ve olanların yüce mektebini izleyerek risalet harimini savunmaya, çeşitli mezhep mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeye ve asırlar boyu onlara iyi bir şekilde karşı koymaya girişmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulehasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar; çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünürlerle hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı, geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslümanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere verdiği reddiye, soru-cevap ve tartışmalarla elde ettiği zengin tecrübeleriyle hakikate susamışlar için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiği bir asırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğu gerçeklerden gereğince yararlanılması için düşünürleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

Burada şuna da değinmemiz gerekiyor ki, bu araştırma mecmuası Hüccetü'l-İslam Şeyh Ebulfazl İslamî'nin başkanlığında, ilim ve fazilet sahibi arkadaşlarının yardımıyla özel bir heyette hazırlanmıştır. Bu mecmuanın hazırlanmasında emeği geçen kişiler şunlardır: Seyyid Munzir Hekim, Şeyh Abdülkerim Behbehani, Seyyid Abdurrahim Musevî, Şeyh Abdülemir Sultanî, Şeyh Muhammed Eminî, Şeyh Muhammed

Haşim Amilî, Seyyid Muhammed Rıza Âl-i Eyyub, Şeyh Ali Behramî, Hüseyin Salihî ve Azim Ukabî.

Bu mecmuada emeği geçen yukarıdaki kişilerle birlikte her biri bu araştırmadan bir bölümünü inceleyip değerli görüşlerini belirten ilim ve fazilet sahibi, araştırmacı Şeyh Muhammed Hadî Yusufî Garavî, Şeyh Caferu'l-Hadî, Üstad Sahib Abdulhamid'e ve bu eseri Türkçe'ye kazandıran sayın "Cafer Bendiderya"ya teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Arzu ve ümidimiz yüce Rabbimizin üzerimize bırakmış olduğu risaletin bir bölümünde yeterli çabayı harcamış olmaktır. O Rabbimizin ki, hak dini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak din üzere gönderdi. Şahid olarak Allah yeter.

**Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı
Kum**

CENAZE NAMAZININ TEKBİRLERİNİN SAYISI

İslam mezhepleri arasındaki ihtilaf konularından biri de cenaze namazının tekbirlerinin sayısıdır. Ehl-i Beyt mektebi cenaze namazının beş tekbirle kılınması gerektiğini vurgularken dört Ehl-i Sünnet mezhepleri onun dört tekbirle kılınması gerektiğini söylemişlerdir.¹ Bu hususta gerçeğin ne olduğunun anlaşılması için aşağıdaki konulara değinmemiz gerekiyor:

1- Cenaze Namazının Dört Tekbirle Kılınması Gerektiğini Savunanların Nebvî Sünnetten Getirdikleri Deliller

Dört mezhep uleması Sevrî, Evzaî, Davud ve Ebu Sevr bu görüştedirler. Bunu Hasan b. Ali'den (a.s), kardeşi Muhammed Hanefi'den, İbn Ömer'den, Zeyd'den, Cabir'den, Ebu Hureyre'den, Bera b. Azib'den, Uteybe b. Amir'den, Ata b. Ebi Ribah'tan² rivayet etmişlerdir. Buna, Allah Resulü (s.a.a) Habeşistan kralı Necaşi'nin vefat edince onun ölümünü insanlara bildirdi ve ona dört tekbirle namaz kıldığını delil getirmişlerdir.³

1– el-Umm, c.1, s.270 ve 283; el-Umm (el-Mezenî özeti), s.38; el-Mecmu, c.5, s.231; Umdetu'l-Kari, c.8, s.116; Kifayetu'l-Ahyar, c.1, s.103; Subulu's-Selam, c.2, s.558; Şerh-u Fethu'l-Kadir, c.1, s.460; Bidayetu'l-Müctehid, c.1, s.226; el-Hidaye, c.1, s.92; el-Lübab, c.1, s.133; el-Muğni, İbn Kuddame, c.2, s.392-393; el-Havi'l-Kebir, c.3, s.52-53.

2– el-Mecmu, c.5, s.230; el-Mebsut, Serhî, c.2, s.63; el-Lübab, c.1, s.130; el-Muğni, c.2, s.387 ve 389; el-Şerhu'l-Kebir, c.2, s.350; el-Belğatu's-Salik, c.1, s.197; Bidayetu'l-Müctehid, c.1, s.234; el-eş-Şerhu's-Sağır, c.1, s.197; Subulu's-Selam, c.2, s.558.

3– Sahih-i Buharî, c.2, s.92 ve 112; Sahih-i Müslim, c.2, s.656, h: 951; Sünen-i Tirmizî, c.3, s.342, h: 1022; Sünen-i Ebi Davud, c.3, s.212, h: 3204; Sünen-i Nesaî, c.4, s.72; el-Muvatta, c.1, s.226, h: 14.

Bidayetu'l-Müctehid kitabında şöyle geçer:

Ebu Hayseme vasıtasıyla babasından şöyle rivayet edilmiştir: “Allah Resulü (s.a.a) cenazelere -namazda- dört, beş, altı, yedi ve sekiz tekbir getiriyordu. Necaşi ölünce insanlar peygamberin arkasında safa geçtiler. Allah Resulü (s.a.a) dört tekbir getirdi. Sonra da vefat edinceye kadar cenaze namazlarında dört tekbir getirdi.¹ Bu rivayet cumhurun delildir.²

Fıkhu'l-Kitab ve sünnet'te ise şöyle geçmektedir: Cenaze namazının üçüncü rüknü tekbirlerdir. Tekbirlerin sayısı iftihad tekbiriyle birlikte dördtür. Cenaze namazı bu tekbirler olmadan sahih olmaz. Bu konuda bütün ilim ehli ittifak içerisinde. Ebu Hanife, Şafî, Malikî ve yine İmam Hanbel bu görüşü benimsemiştir.

İbn Munzir şöyle yazmıştır: Allah Resulü (s.a.a) cenaze namazında dört tekbir getirirdi. Ömer b. Hattab, İbn Ömer, Zeyd b. Sabit, Hasan b. Ali, Bura b. Azib, Ebu Hureyre, Muhammed b. Hanefiyye, Ata, Sevrî, Evzaî ve İshak da bu görüştedirler.³

Bu konunu ispatı için bazı rivayetler ve nasslara dayanılmaktadır:

Müslim, Ebu Hureyre'den şöyle nakletmiştir: “Necaşi vefat edince Allah Resulü (s.a.a) onun ölümünü insanlara bildirdi. Sonra insanlarla birlikte musallaya gitti ve ona dört tekbirle namaz kıldı.”⁴

1– Bu rivayeti Ebu Şeybe, Cenaiz kitabında, “Men yukebbir ala'l-cenazet-i seban ve tis'an” babında, c.3, s.304'te rivayet etmiştir.

2– Bidayetu'l-Müctehid, c.1, s.322, Daru'l-Marifet basımı.

3– el-Bedayi, c.1, s.313; el-Mecmu, c.5, s.230; Muğni'l-Muhtac, c.1, s.341; Eshelu'l-Medarik, c.1, s.354, el-Envar, c.1, s.173.

4– Sahih-i Müslim, c.3, s.54.

Müslim, Cabir b. Abdullah'tan şöyle rivayet eder: "Allah Resulü (s.a.a) Necaşi'nin cenazesine namaz kıldı ve namazda dört tekbir aldı."¹

Yine Müslim, Şa'bî'den şöyle rivayet etmiştir: "Allah Resulü (s.a.a) defnedilen bir cenazenin mezarına dört tekbirle namaz kıldı."²

Darkutnî, Ubey b. Ka'b'dan Peygamber efendimizin (s.a.a) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Allah'ın melekleri Adem'e dört tekbirle namaz kıldılar ve 'ey Adamoğulları! Bu sizin sünnetinizdir' dediler."³

Darkutnî Yine Enetsen şöyle rivayet etmektedir: Melekler Adem'e dört tekbirle namaz kıldılar. Ebubekir de Allah Resulü'ne (s.a.a) dört tekbirle namaz kıldı. Yine Ömer de Ebubekir'e dört tekbirle namaz kıldı. Suheyb, Ömer'e -cenaze namazında- dört tekbir getirdi. Hasan b. Ali (a.s) -babası- Ali'ye (s.a.a) dört tekbirle namaz kıldı. Yine, Hüseyin b. Ali (a.s) kardeşi -Hasan'a (a.s)- dört tekbirler namaz kıldı.⁴

Eğer insan unutkanlıkla cenaze namazında beş veya beşten fazla tekbir getirirse namazı batıl olmaz; çünkü bu unutan bir insanın sözünden ziyade bir şey değildir. Bu unutkanlık için sehiv secdesi yapılmaz. Nitekim yersiz söylenen tekbir veya tesbih de böyledir.

Fakat bunu kasıtlı olarak ve bilerek yaparsa; bu konuda iki görüş vardır:

1- Namazı batıldır; çünkü bu durumda bir rükün artırmış olur. Böyle birisi rüku veya secdeyi artırmış gibidir. Şafiîlerden bazıları bu görüşü savunmaktadırlar; Hanefî mezhebinin

1- Sahih-i Müslim, c.3, s.55.

2- Sahih-i Müslim, c.3, s.55.

3- Darkutnî, c.2, s.71.

4- Darkutnî, c.2, s.71-72.

zahirinden de bu anlaşılmaktadır.¹

2- Namazı batıl değildir. Ebu Yusuf'tan gelen bir rivayet böyledir, Şafî mezhebinin sahih görüşü de budur. Yine Hanbelî'nin görüşü de budur. Bunlar cenaze namazında bir çok sözlerinde yediden fazla ve dörtten az tekbir getirmeyi caiz bilmemişlerdir. Dört tekbir getirmek ve tekbirlerin dörtten fazla olmaması daha evladır. Bu konuda rivayet edilen sahih hadisler dört ve beş tekbir tekbir getirilmesini vurgulamaktadırlar. Bu ihtilaf ise mubahtır ve her ikisi de caizdir.

Müslim, Abdurraman b. Ebi Leyla'dan şöyle rivayet etmiştir: Zeyd bizim cenazelerimize dört tekbirle namaz kılıyordu. Bir cenazeye beş tekbir getirince neden böyle yaptığını sordular. Dedi ki: Allah Resulü beş tekbir getiriyordu."²

Beyhakî, Abdullah b. Ma'kal'dan, Ali'nin (a.s) Sehl b. Hanif'e namaz kıldığını ve namazda altı tekbir getirdiğini ve sonra bize dönerek, "O, Bedir ehliendir" dediğini rivayet eder.³

Yine Beyhakî, Musa b. Abdullah b. Zeyd'den şöyle rivayet eder: "Ali (a.s) Bedir ehlienden olan Ebu Katade'ye yedi tekbirler namaz kıldı."⁴

Kısacası, bu konuda genel görüş şudur: "Cenaze namazında kasıtlı olarak değil, unutarak beş tekbir getirmek caizdir. Bu, Şafiîlerle Hanbelilerin görüşüdür. Ebu Yusuf'tan gelen rivayet de bunu bildirmektedir."^{5,6}

El-Havî el-Kebir kitabında şöyle geçer: Cenaze namazının dört tekbirle kılınması gerektiği görüşü üç nedenle daha sahih ve

1- el-Bedayi', c.1, s.312; el-Mec'mu, c.5, s.23.

2- Sahih-i Müslim, c.3, s.56.

3- Beyhakî, c.4, s.36.

4- Beyhakî, c.4, s.36.

5- el-Bedayi', c.1, s.312; Muğni'l-Muhtac, c.1, s.341 ve el-Muğnî, c.2, s.514.

6- el-Kitab ve Sünnet fıkhi, c.5, s.2798-2800.

daha evladır:

1- Cenazelerle ilgili çok farklı rivayetler vardır. Ebu Hureyre, Peygamber efendimizin (s.a.a) Necaşi'ye cenaze namazında dört tekbirle namaz kıldığını rivayet etmiştir. Sehl b. Hanif, Allah Resulü'nün (s.a.a) Sukeyne'nin kabrine dört tekbirle namaz kıldığını rivayet etmektedir.

Enes, Peygamber efendimizin (s.a.a), oğlu İbrahim'e dört tekbirle namaz kıldığını ve bunun efendimizin dört tekbirle kıldığı son cenaze namazı olduğunu ve bununla Peygamber efendimizin önceki amellerini neshedildiğini rivayet etmiştir.

2- İbni Abbas ve İbn Ebi Evfa şöyle rivayet etmişlerdir: Allah Resulü (s.a.a) dört tekbirle kıldığı en son cenaze namazı Suheyl b. Beyza'nın cenazesine kıldığı namazdır.

3- Sahabenin cenaze namazını dört tekbirle kıldırması ve bu konudaki icma. Ebubekir'in (s.a.a) Peygamber efendimizin cenazesine dört tekbirle namaz kıldığı, Ali'nin Ebubekir'in cenazesinde dört tekbir getirdiği, Suheyl'in Ömer'in cenaze namazında dört tekbir aldığı ve İmam Hasan'ın (a.s) Ali b. Ebutalib'in (a.s) cenazesinde dört tekbir aldığı rivayet edilmiştir.¹

Sahabenin icması konusunda şunu söyleyebiliriz: İbrahim Nehaî şöyle rivayet etmiştir: Allah Resulü'nün (s.a.a) sahabeti, onun vefatından sonra cenaze namazının tekbirlerinin sayısı hususunda ihtilafa düştüler. Bir grup dört tekbir alınması gerektiğini söylerken diğer bir grup üç tekbir, başka bir grup beş tekbir alınması gerektiğini söylediler. Ömer sahabeyi topladı ve onlarla istişare ettikten sonra cenaze namazını dört tekbirle kılınmasına karar verdiler. O halde sahabenin icması, sahabe arasındaki ihtilafı gidermek içindi. Ebu Abbas b. Sureyc bunu mubah ihtilaflardan saymış ve bir kısmını diğerlerinden

1- el-Bedayi', c.1, s.312; Muğni'l-Muhtac, c.1, s.341 ve el-Muğni, c.2, s.514.

üstün bilmemiştir. İbn Mesud'un da buna yakın bir görüşü vardır.¹

2- Cenaze Namazının Dört Tekbirle Kılınması Konusunda İkinci Halifenin Rolü

Müslümanların cenaze namazını dört tekbirle kılmak konusundaki ittifakları şundan kaynaklanıyor: Ömer b. Hattab, Müslümanların cenaze namazını sayı bakımından farklı tekbirlerle kıldıklarını görünce, namazın dört tekbirle kılınmasını belirtti ve onları cenaze namazını dört tekbirle kılmaya zorladı; halbuki bunun şerî bir gerekliliği ve ölçüsü yoktu ve ileride değineceğimiz gibi Ömer'in istinat ettiği en uzun namazla (dört rekatlık namaz) benzerliğinin ölçüsü hiç kimse için gereklilik getirecek bir delil olamaz.

Fethu'l-Barî kitabında İbn Munzir'den şöyle rivayet edilir: Bizim seçtiğimiz, Ömer'den rivayet edilen şeydir. Sonra onun sahih senedini Said b. Museyyeb'e ulaştırarak şöyle diyor: Cenaze namazı dört ve beş tekbirle kılınıyordu. Onun için Ömer insanlara dört tekbirle cenaze namazı kılmalarını emretti.

Beyhakî de hasen bir senetle Ebu Vail'den şöyle nakletmiştir: “İnsanlar Allah Resulü'nün (s.a.a) döneminde cenazeye - namazda- yedi, altı, beş ve dört tekbirle getiriyorlardı. Bunun üzerine Ömer onları dört tekbirde birleştirdi; en uzun namaz olan dört rekatlık namaz gibi kıldı.”²

Gördüğünüz gibi, Ömer bunu delilsiz olarak böyle yapmıştır. Bu da ikinci halifenin dinimizin apaçık bir şekilde bildirmediği ölçülerle hüküm verme eğiliminden kaynaklanıyor. İkinci halifenin bu hareketi Ehl-i Sünnet'in dört mezhebinin fikhî kaynağı olmuştur. Bu mezhebin uleması, ikinci halifenin bu

1- el-Havî el-Kebir-Ali bi Muhammed el-Maverdî eş-Şafîî, c.3, s.55, ceniz kitabı, et-Tekbir-u ale'l-cenaiz babı.

2- Fethu'l-Barî, c.3, s.157.

girişimine şerî bir kıtas ve delil çıkarmaya çalışmışlardır ve gerçekte onların çabası halifenin bu amelini temize çıkarmak içindi. Bu cümleden, Maverdî ve Şafîî bu konuda yukarıda değindiğimiz gibi çaba harcayan kimselerdendirler.

Maverdî'nin birinci delili şudur: "Dört tekbirle ilgili rivayetler diğer rivayetlerden daha fazladır." Onun bu delili rivayetler arasında çelişki olması ve işin rivayetler arasında teadül ve teracihe (denkleştirme ve tercih) çekmesi durumunda doğrudur. Oysa bizim konumuzda durum böyle değildir. İleride değineceğimiz gibi bu konuda tahyir ve tenvi' görüşü vardır ve bir konuda daha fazla rivayet bulunduğu için tercihe sıra gelmez.

Bunun dışında, tercih kuralları, rivayetler arasındaki çelişkinin onların ravisinden kaynaklanması durumunda uygulanır. Ve bir meselenin teşride farklı şekillere sahip olması ihtimali bulunması durumunda tercih icra olmaz; oysa bu konu böyledir.

Şîî ve Sünnî fırkalarının naklettikleri rivayetlere göre, Allah Resulü'nün (s.a.a) cenaze namazını bazen dört tekbirle ve bazen de beş tekbirle kıldığı kesindir. Dolayısıyla, bu fark ravilerden kaynaklanmadığı için tercih kuralıyla ortadan kaldıramayız; bu fark teşri ilkesinin kendisindedir ve söz konusu mesele tercih meselelerini kapsamaz; dolayısıyla onu daha fazla veya daha az olan rivayetlerle halledemeyiz. Bir grup sahabe halife Ömer'e gelerek Allah Resulü'nün (s.a.a) cenaze namazını dörtten fazla tekbirle kıldığına tanıklık etmiş ve Ömer de bu iddiayı reddetmemiş, aksine, kendisinin kıtas ve ölçüsüyle, rivayet edilen görüşlerden birisini benimsemiştir. Bu ölçü, ravilerin kendisine naklettikleri dört rekatlı bir namazdan ibaret olan en uzun namaza benzemesidir.

Ayrıca İmamiyye fıkhında tercih kurallarına göre, çok sayılı rivayetler sayı bakımından az olan rivayetlere mutlak şekilde tercih edilmez; çok sayıdaki rivayetlerin karşısındaki rivayetler nadir sayılacak derecede az olursa bunu kabul eder. Nitekim

Ehl-i Sünnet fıkhında tercih kurallarına göre de çok olanı az olana tercih etmeden önce ravilerin güvenilir ve zayıf olup olmadığına dikkat edilir. Dolayısıyla, bazen az olan rivayetler derece olarak çok sayıdaki rivayetlerden daha üstündürler. Söz konusu mesele, İbn Hazm'dan da nakledeceğimiz üzere bu türdendir.

Kısacası; çok sayıdaki rivayetleri tercih etmeye yönelik delil son derece zayıftır; çünkü söz konusu mesele tercih kurallarının dışındadır ve tercih kurallarının dairesi içerisinde olduğunu kabul etsek bile, İmamiye ve Ehl-i Sünnet fıkhının usulüne göre o konuda tercih kuralları icra olmaz.

Cenaze namazını dört tekbirle kılınması gerektiğine dair ikinci delil birinci delilden daha gevşektir. Ve o da sahabenin cenaze namazını dört tekbirle kıldıkları ve beş tekbirle kılmadıklarına yönündedir. İleride bir grup sahabeden cenaze namazını beş tekbirle kıldığını nakledeceğiz. Maverdî, Hz. Ali (a.s.)'nin cenaze namazını beş tekbirle kıldığını nakletmiştir. O halde, onun, nasıl bütün sahabelerin cenaze namazını dört tekbirle kıldığını iddia ettiğini sormak gerek.

Diğer taraftan, Ömer b. Hattap cenaze namazının tekbir sayısındaki ihtilaftan dolayı sahabeyi bir araya toplayarak bu konuda onlarla istişare etti. Onlar, bir grubun dört tekbirle ve diğer bir grubun ise beş tekbirle kılınmasını rivayet ettiklerini söylediler ve Ömer bundan sonra cenaze namazını dört tekbirle kılınmasını emretti. Bu durumda Maverdî'nin ikinci sözüyle birinci sözü arasında çelişki vardır; çünkü Ömer cenaze namazının dört tekbirle kılınmasını emretmiş ise, bu, sahabenin bundan önce cenaze namazını dört tekbirle kılmaya bağlı olmadıklarını gösterir. Eğer sahabe cenaze namazını dört tekbirle kılmaya mukayyet olsaydı veya cenaze namazının dört tekbirle kılınmasını bildiren rivayetler daha meşhur olsaydı, bu durumda Ömer'in sahabeyi toplayıp onlarla istişare etmesine ve onlara cenaze namazını dört tekbirle kıldırmalarını emretmesine gerek kalmazdı. O halde halife Ömer'in girişi,

sahabenin cenaze namazını dört tekbirle kılmadıklarına delalet ediyor.

Daha ilginç; Maverdî'nin üçüncü delilidir. Maverdî, ashabin cenaze namazının dört tekbirle kılınması konusunda sonunda icma ettiklerini iddia ediyor.

Oysa zorla yapılan bir icma meşru bir icma sayılmaz. Halife Ömer'in bu girişimi hükümet ve yönetimle ilgili bir hükümdür; daha önce şeriatte böyle bir şey yoktu, icma ise yöneticinin emirlerinden ve hükümetin hükmünden kaynaklanmaması gerekir; icma ashabin belli bir şer'i konuda görüş birliği içerisinde olmasından kaynaklanır. Halifenin bu girişimi yine cenaze namazının tekbirlerinin sayısında böyle bir icmanın olmadığını ortaya koymaktadır.

İbn Hazm bu delili sert bir şekilde reddederek şöyle yazıyor: "Ebu Muhammed demiştir ki: Dörtten fazla tekbiri reddedenler Vukey' kanalıyla Süfyan-i Sevrî tarafından Amir b. Şakik'ten, Ebi Vail'den naklettikleri bir rivayete istinat etmektedirler. Diyor ki: Ömer b. Hattab insanları toplayarak cenaze namazının tekbirlerinin sayısı konusunda onlarla istişare etti. Onlar dediler ki: Allah Resulü (s.a.a) cenaze namazında yedi, beş ve dört tekbir alıyordu. Bunun üzerine Ömer onlara cenaze namazını en uzun (dört rekatlık) namaz gibi dört tekbirle kılmalarını emretti.

Yine bunu Abdurrazzak kanalıyla Süfyan-i Sevrî'den, Ömer b. Şakik'ten, Ebi Vail'den rivayet ettik. Ve o da bunu nakletmiştir. Onlar demişlerdir ki: "Bu hükümde icma vardır ve bunun aksi caiz değildir."

Ebu Muhammed demiştir ki: "Bu görüş son derece zayıf ve yanlıştır. Birincisi, bu rivayet sahih değildir. Çünkü bu rivayet Amir b. Şakik'ten rivayet edilmiştir; o ise zayıf bir ravidir. Ömer b. Şakik ise kim olduğu bilinmeyen meçhul bir kişidir. Halife Ömer'in, Allah Resulü'nün (s.a.a) uygulamasına aykırı olan bir şeyi farz etmesinden veya Allah Resulü'nün (s.a.a) yaptığı bazı şeyleri engellemek için diğerleriyle istişare

etmesinden ve böylece Peygamber efendimizin döneminde helal olan bir şeyin haram kılmasını söylemekten Allah'a sığınırız. Ömer'in İslam dinindeki yerini bilmeyen veya selef-i salihe kusur bulmak isteyenlerden başka hiç kimse Ömer'in böyle bir şey yapacağını aklından bile geçirmez. Ebu Muhammed (İbn Hazm) daha sonra şöyle demiştir: Ali b. Ebu Talib, Abdullah b. Mes'ud, Enes b. Malik, İbn Abbas, Şam'daki sahabeler, Şam'da yaşayan tabiinler, İbn Sirin, Cabir b. Zeyd ve diğerlerinin olmadıkları ve dışında kaldıkları sahih senetlerle nakledilen bir icmaya eyvahlar olsun. İçinde bu kişilerin bulunmadığı bir icma iddiasında bulunan ve onu geçersiz ve batıl senetlerle nakleden bir kimseden daha cahil kim var?! İçinde Ebu Hanife, Malik ve Şafiî'nin bulunmadığı, Ali (a.s), İbn Mes'ud, Zeyd b. Erkam, Enes b. Malik ve İbn Abbas'ın habersiz oldukları ve hatta muhalefet ettikleri bir icma iddiasında bulunan kimseden daha akılsız biri düşünülebilir mi?! Ömer, Ali (a.s), İbn Mukeffef, İbn Ebi Evfa, Zeyd b. Sabit, Zeyd b. Erkam ve Enes'in cenaze namazını dört tekbirle kıldıkları doğrudur; fakat bunlar beş tekbiri de inkar etmemişlerdir ve sahih senetle Peygamber efendimizin (s.a.a) cenaze namazını dört ve beş tekbirle kıldığı rivayet edilmiştir."¹

3- Cenaze Namazının Beş Tekbirle Kılınması Görüşünün Nebvî Sünnetten Delilleri

Ehl-i Sünnet ve İmamiyye kaynaklarında cenaze namazının beş tekbirle kılındığına delalet eden nebevî hadisler hakkında herhangi bir ihtilaf yoktur. Müslim, Nesaî, Ebu Davud ve Tirmizî, Zeyd b. Erkam'ın bir cenazeye beş tekbirle namaz kıldığını ve sonra da Allah Resulü'nün cenaze namazını beş tekbirle kıldığını ilan ettiğini rivayet etmişlerdir.²

1– el-Muhella, c.5, s.124-127.

2– Sahih-i Müslim, "Cenaiz" kitabı, "es-salat-u ale'l-kabr" babı, sayı: 957; Müsned-i Ebi Davud, "cenaiz" kitabı, "et-Tekbir ale'l-cenaiz" babı, sayı: 3197; Sünen-i Tirmizî, "cenaiz" kitabı, "Mâ câe fi't-tekbir-

Mecmau'z-Zevaid'de Kebir b. Abdullah Cidde'den, dedesinden, babasından şöyle rivayet etmiştir: “Allah Resulü (s.a.a) Necaşi'ye beş tekbirle cenaze namazı kıldı.” Bunu, İbn Mâce, Necaşi'nin ismini zikretmeden rivayet etmiştir ve Taberanî onu el-Kebir ve el-Evsat kitabında rivayet etmiştir.¹

Fethu'l-Barî kitabında İbn Munzir ve İbn Mes'ud'dan şöyle rivayet edilmiştir: “Allah Resulü (s.a.a), Benî Esed kabilesinden bir kişinin cenazesine beş tekbirle namaz kıldı.”²

El-Muhalla'de şöyle geçer: Zeyd b. Erkam, Ömer'in ölümünden sonra cenaze namazını beş tekbirle kıldırıyordu: Alkame de Şam'dan Kufe'ye gelerek İbn Mes'ud'a, “Senin kardeşlerin Şam'da cenaze namazında beş tekbir getiriyorlar; bunu neden bize bildirmedin ki biz de seni izleyelim?” dedi. İbn Mes'ud bir süre sessiz kaldıktan sonra şöyle dedi: “Cenaze namazında cenazelerinize bakarak imamlarınız gibi tekbir getirin; bunun belli bir zamanı veya sayısı yoktur.”

Yine İbn Mes'ud ve İmam Ali'nin beş tekbirle cenaze namazı kıldıkları rivayet edilmiştir.³

İmam Ahmed, Zeyd b. Erkam'ın hadisinden Abdul-A'la'dan şöyle rivayet etmiştir: Zeyd b. Erkam'ın arkasında bir cenaze için namaz kılıyordum; Zeyd namazda beş tekbir getirdi. Namazdan sonra Ebu İsa Abdurrahman b. Ebi Leyla ayağa kalkarak onun elinden tutup, “Unuttun mu?” diye sordu. O, “Hayır” dedi, “Ben habibim Allah Resulü'nün (s.a.a) arkasında namaz kılıyordum; habibim beş tekbir aldı; ben bunu hiçbir

i ale'l-cenaze” babı, sayı: 1023; Nesaî, “cenaiz” kitabı, “adedu't-tekbirat ale'l-cenaze” babı, c.4, s.72; Camiu'l-Usul, c.6, s.216; Dünen-i Darkutnî, c.2, s.73, h: 8.

1– Mecmau'z-Zevaid, c.3, s.38.

2– Fethu'l-Barî, c.3, s.157.

3– el-Muhalla, c.5, s.126-127.

zaman terk etmeyeceğim.”¹

Yine Zeyd b. Erkam, Sa'd b. Habte diye meşhur olan (Habte, Sa'd'ın annesidir) sahabeden Sa'd b. Cubeyr'in cenazesine beş tekbirle namaz kıldı. Bunu İbn Hacer, el-İsabe kitabında Sa'd'ın biyografisinde ve İbn Kuteybe onu Mearif kitabında Ebu Yusuf'un biyografisinde getirmiştir. Sa'd, kadı Ebu Yusuf'un dedesidir.

İmam Ahmed, Huzeyfe'nin hadisinden Yahya b. Abdullah b. Cabir kanalıyla şöyle rivayet etmiştir: Medain'de Huzeyfe'nin azat ettiği kölesi İsa'nın arkasında bir cenazeye namaz kılıyorduk; İsa namazda beş tekbir aldı. Sonra bize dönerek şöyle dedi: Ben ne yanılarak ve ne de unutarak böyle yaptım. Ben mevlam ve velinimetim Huzeyfe b. Yeman gibi tekbir getirdim. O bir cenazeye beş tekbirle namaz kıldı ve sonra bize dönerek dedi ki: Ben ne yanılarak ve ne de unutarak böyle yaptım. Ben Allah Resulü (s.a.a) gibi tekbir aldım...²

Ali (a.s) Sehl b. Huneyf'in cenazesine beş tekbirle namaz kıldı;³ Muaz b. Cebel'in takipçileri de cenazeye beş tekbirle namaz kılıyorlardı.⁴

İbn Mâce de kendi Sünen'inde “-cenaze namazında- Beş tekbir getiren kimse hakkında rivayet edilenler” adında bir bab açmıştır.⁵

Bidayetu'l-Müctehid kitabında şöyle geçmektedir: İbn Ebi Leyla ve Cabir b. Zeyd beş tekbirle namaz kılmaya fetva

1– Bk. Müsned, dördüncü cüz, s.370.

2– Müsned-i Ahmed, c.5, s.406. Bunu Zehebî de Mizanu'l-İ'tidal kitabında, Yahya b. Abdullah el-Cabir'in biyografisinde rivayet etmiştir. Musannef, İbn Ebi Şeybe, c.3, s.303; Sünen-i Darkutnî, c.2, s.93, h: 9; Mecmau'z-Zevaid, c.3, s.34.

3 – el-Muğnî, c.2, s.387; Şerhu'l-Kebir, c.2, s.349, Sünen'inde Said'den naklen.

4– Musannef, İbn Ebi Şeybe, c.3, s.303; Sünen-i Beyhakî, s.37.

5– Sünen-i İbn Mâce, h: 1505.

veriyorlardı.¹

Fethu'l-Barî'de, el-Mebcut Fi Fıkhi'l-Hanefi kitabından, Ebu Yusuf'un beş tekbir aldığı rivayet edilmiştir.²

Muhammed b. Ali b. İmran-i Temimî el-Malikî'den, "Fevid-u Müslim" adlı kitapta şöyle dediği nakledilmiştir: "Zeyd cenaze namazında beş tekbir alıyordu ve Allah Resulü (s.a.a) da böyle tekbir alıyordu; ancak cenaze namazında beş tekbir almak Rafizilerin sloganı olduğu için onu bıraktılar."³

Sindî'nin Sahih-i Nesaî'ye haşiyesinde, İbn Ebi Leyla'nın, "Zeyd bir cenazeye beş tekbirle namaz kıldı" sözüne atfen şunları yazmıştır: "Diyorlar ki, ilk başta cenaze namazı farklı tekbirlerle kılınıyordu. Sonra ihtilaf giderildi ve dört tekbir üzerinde ittifak edildi Ancak bazı sahabeler buna uymayarak ilk başta olduğu gibi davrandılar; Allah daha iyisini bilir."⁴

Bu metinle haşiyesinden çıkarılan sonuç şudur: Cenaze namazının tekbirlerinin sayısında asıl olan beş tekbirdir veya en azından beş tekbir görüşü daha yaygındı; öyle ki, bazı sahabeler sağlanan ittifaka aykırı davranarak cenaze namazını beş tekbirle kılmaya devam ettiler.

Bunlar Ehl-i Sünnet kitaplarında geçenlerdir. Ancak İmamiyye Şiileri cenaze namazının beş tekbirle kılınması gerektiğine inanıp el-Cevahiru'l-Kelam kitabının sahibinin dediği gibi bunu Şia'nın zaruriyatından biri bilmektedirler.⁵

Önceki ve sonraki alimlerin sözleri de bunu onaylamaktadır. Nitekim Seyyid Murtaza el-İntisar adlı kitabında⁶, Şeyh

1– Bidayetu'l-Müctehid, c.1, s.321.

2– Fethu'l-Barî, c.3, s.158.

3– Cevahiru'l-Kelam, c.12, s.31.

4– Sahih-i Nesaî, Sindî haşiyesi, c.2, s.375.

5– Cevahiru'l-Kelam, c.12, s.31.

6– el-İntisar, s.175.

Mufid el-Muknia'da¹, Şeyh Tusî el-Hilaf'ta², Allame Hillî Tezkiretu'l-Fukaha'da³ böyle demiş ve bu ameli Peygamber efendimizin (s.a.a) sünnetine uygun bilmişlerdir.⁴ Ayrıca bu konuda Ehl-i Beyt imamlarından bir çok rivayet nakledilmiştir.

Günümüz ulemasının bu konudaki sözlerinden, Ayetullah Hekim'in el-Mustemsek adlı kitabındaki sözlerine işaret edebiliriz. Diyor ki: el-İntisar, el-Ğunye, et-Tezkire, Camiu'l-Mekasid, er-Ravza, el-Medarik ve diğer kaynaklarda da geçtiği üzere beş tekbirde icma vardır. Hatta beş tekbir almak mektebin zaruriyatlarından bilinmektedir. İbn Sinan'ın babası kanalıyla İmam Cafer Sadık'tan (a.s) naklettiği sahih rivayet buna tanıklık etmektedir: "*Cenaze için alınan tekbirlerin sayısı beştir.*"

Ebi Velad'ın sahih rivayetinde şöyle geçer: İmam Cafer Sadık'tan (a.s) cenaze için alınan tekbirleri sorduğumda İmam (a.s), "*Beştir*" buyurdu.

Buna benzer çok sayıda nakledilen rivayetler tevatür haddine varmıştır. Bu rivayetlerin bazısında bunun sebebi şöyle açıklanmıştır: "Beş vakit namazın her birinden bir tekbir alınmıştır." Veya "İslam'ın üzerine bina edildiği temel direğin her birinden bir tekbir alınmıştır."⁵

Ayetullah Hoî et-Tenkih adlı eserinde şöyle yazıyor: "Bize göre cenaze namazında beş tekbir olduğunda hiçbir şüphe yoktur. Buna çok sayıda sahih hadisler ve diğer rivayetler bildirmektedir. Örneğin, Abdullah b. Sinan'ın İmam Cafer Sadık'tan (a.s) naklettiği sahih rivayet şöyledir: "*Cenaze için alınan tekbirlerin sayısı beştir.*"

1– el-Muknia, s.227.

2– el-Hilaf, c.1, s.729.

3– Tezkiretu'l-Fukaha, c.2, s.68.

4– Bk. Men La Yahzuru'l-Fakih, c.1, s.163.

5– Mustemseku'l-Urveti'l-Vuska, c.4, s.234.

Bazı rivayetlerde Peygamber efendimizin (s.a.a) bazen dört tekbirle ve bazen de beş tekbirle cenaze namazı kıldığı geçmektedir.

Bazı rivayetlerde her bir tekbirin İslam'ın usulünden birine işaret ettiği ve bunların oruç, namaz, zekat, hac ve velayetten ibaret olduğu geçmektedir; işte bu nedenle Peygamber (s.a.a) velayeti inkar eden münafıklara dört tekbirle ve müminlere ise beş tekbirle namaz kılıyordu.

Bunlar rivayetlerde geçen şeylerdir.

Fakat Ehl-i Sünnet bu konudaki rivayetleri farklıdır. Bazılarında Peygamber efendimizin (s.a.a) altı veya yedi tekbirle namaz kıldığı, diğer bazılarında Ömer'in ashabı toplayarak onlarla istişare ettikten sonra cenaze namazının dört tekbirle kılınmasını emrettiği geçmektedir.

Oysa, bizim açımızdan cenaze namazında beş tekbir olduğunda hiçbir şüphe yoktur; dolayısıyla bir tekbirin azaltılmasın durumunda namaz batıl olur; çünkü bileşimin bir parçası yok olunca bileşim de yok olur. "İade edilmez" hadisi ise bunu kapsamına almaz; çünkü bu hadis rüku, secde ve taharetin şart olduğu namaza hastır.

Fakat cenaze namazına unutkanlıkla bir şeyin eklenmesi, artırılması onu batıl etmez; çünkü amelin tamamlanmasından sonra vuku bulmuş bir fazlalıktır; amelin tamamlanmasından sonra yapılan fazlalık ise onu batıl etmez.

Ancak artırma kasıtlı olursa, yine de doğru görüşe göre namazı batıl etmez; çünkü amelin tamamlanmasından sonra yapılan fazlalık olsa bile namazın başından altı tekbirle kılmaya kararlı olursa, bu durumda bidat kastı olduğu için namazı batıl olur. Fakat beş tekbirden sonra önceden aldığı bir karar olmadan bir tekbir eklemek isterse, namaz yine batıl olmaz."¹

1– et-Tenkih-u Fi Şerhi'l-Urveti'l-Vuska, c.9, s.69-70.

Bütün bunlardan anlaşılan şudur: Cenaze namazında beş tekbir almak kesin olarak belirtilip şerî bir vazife olmasa bile, en azından bu konuda daha güçlü ve daha fazla deliller vardır ve beş tekbir ihtiyata daya uygundur; çünkü cenaze namazda beş tekbir alan kimse, bütün mezheplere göre şeriat ve dine uygun hareket ettiğine yakın eder; oysa diğerleri böyle bir yakine sahip olamaz ve cenaze namazını dört tekbirle kılanların namazlarının batıl olma ihtimali vardır.

4- Ehl-i Beyt'e Göre Cenaze Namazının Tekbirleri

Söz konusu mesele, Müslümanların Kitab ve nebevî sünnetten sonra Kitab ve nebevî sünneti tefsir edecek ve bu işi yaparken hata ve yanılığdan, heva ve hevselerini izlemekten ve insanların içtihad ve diğer şeyler adı altında duçar oldukları tahrif ve sürçmelerden korunmuş yaşayan bir fıkırî mercie ihtiyaçları olduğuna delalet eden yüzlerce meseleden birisidir.

Söz konusu mesele, belli bir konuda nebevî sirettir. Her iki fırka da Allah Resulü'nün (s.a.a) cenaze namazını bazen dört tekbirle, bazen beş tekbirle ve bazen de daha fazla tekbirle kıldığına ittifak etmişlerdir.

Bu durum tehyire yorumlanarak mükellefin tekbirlerin sayısı konusunda muhayyer olduğu söylenebileceği gibi tenvî'e yorumlanarak Peygamber efendimizin (s.a.a) belli başlı sıfatlara sahip olan kişilere dört tekbir, diğer sıfatlara sahip olan diğer kişiler için beş tekbir ve... alıyordu da söylenebilir.

Açıktır ki, bu tefsirlerden birini bırakıp diğerini almak sebep gerektiren bir tercihtir ve böyle bir tercih delilsiz ve sebepsiz olursa geçersiz olur.

İkinci halife Ömer b. Hattab'ın da bu konuda sağlam deliller olmaksızın aceleyle cenaze namazının dört tekbirle kılınması görüşünü kabul etmemesi gerekirdi. Bütün bunlar Ehl-i Beyt mektebinin hak üzere oluşunu ve mantıklı tutumunu ve masum ve güvenilir, vahyin amaçlarını ve onun asil gerçeklerini

açıklamaya yeteri kadar liyakatleri olan Ehl-i Beyt'in fikrî merciliği esasî üzerine bir fıkıh yazılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Onlarca Kur'anî ve nebevî delille Allah Teala'nın ve kullarına gönderdiği kutlu dinin abes ve boş işten münezzehe olduğu, bunun için de şeriatin dinî mercisiz bırakmamasının şart olduğu, çünkü merci olmaksızın şeriatin hata ve sapmadan korunmayacağı ispatlanmıştır. Bazı sahabelerin bir takım faziletlerle sahip olmaları onların Peygamber efendimizden sonra dinî merciliğe layık oldukları anlamına gelmez. Kitab ve sünnet de tarihte ispatladığı gibi, Ehl-i Beyt'in Allah Resulü'nden (s.a.a) sonra dini koruyacak ve risaleti hak yoldan sapanların komplolarından uzak tutacak yegane mercî olduklarına apaçık ve kesin bir şekilde delalet etmektedir.

Bu durumda, Kitab ve sünnette farklı şekillerde tefsir edilebilecek net ve açık olmayan (ibham) noktalarla karşılaştığımız zaman Ehl-i Beyt'in sunduğu tefsire müracaat etmemiz gerekir; çünkü Kitab ve sünnet bize bu dini mercileri takip ve onlara itaat etmemizi emretmiş ve itaat ve takip etmemizi istemedikleri bir kaynaktan olmaları hasebiyle diğerlerinin tefsirlerinden sakındırmışlardır; dolayısıyla bu tefsirler dinimiz açısından terk edilmiş olup onlara uyulmaz.

Sözkonusu mevzu da bu türdendir. Ehl-i Sünnet fıkhnın nebevî sünnette karşı davranışı şöyledir: Cenaze namazının dört tekbirle kılınmasını nakleden rivayetlere uyularak diğer rivayetler bir kenara bırakılıp itibarsız sayılmış, dört tekbir alınmasını bildiren rivayetlere uymanın ölçüsü ise onun en uzun namaz olan dört rekatlık namaza benzemesi bilinmiştir; oysa, bu da muteber olmayan bir ölçüdür.

Bu metodu savunmak için en fazla şunu söyleyebiliriz: Peygamber efendimizin (s.a.a) cenaze namazını farklı tekbirlerle kıldırması, İslam dininin mükellefleri bunlardan birini seçmek konusunda serbest bırakmak istediğini ve kesin

olarak birini belirtmediğini, fakat ikinci halifenin Müslümanları bu serbest mükellefiyetlerden birini seçip diğerlerini bir kenara bırakmaya mecbur ettiğini göstermektedir.

Bazı rivayetlerde şöyle geçmektedir: İkinci Halife istişare için topladığı sahabelere şöyle hitap etti: “Siz Muhammed'in ashabısınız; siz ihtilafa düşecek olursanız sizden sonra insanlar da ihtilafa düşeceklerdir. İnsanlar cahiliye dönemine yakındırlar. O halde siz bir görüş üzerinde ittifak edin ki insanlar da onun üzerinde ittifak etsinler.” O toplantıda Hz. Muhammed'in (s.a.a) ashabı, Allah Resulü'nün (s.a.a) vefat etmeden önceki en son kıldığı cenaze namazında kaç tekbir aldıysa onu ölçü alıp diğerlerini bırakmaya karar verdiler. Araştırdıklarında Allah Resulü'nün (s.a.a) kıldığı en son cenaze namazında dört tekbir aldığını gördüler.¹

İkinci halife ve onun daveti üzerine toplanan sahabelerin tutumu, onların tekbirlerin sayısı arasındaki farkı bildiklerini ve İslam dininin bu konuda mükellefleri serbest bıraktığını bildiklerini ve buna rağmen ileride diğer ihtilaflara neden olmaması için cenaze namazının tekbirlerinin sayısını dört olarak belirtmeye karar verdiklerini göstermektedir, fakat onlar bu hareketlerinin İslam dininin hükümlerine müdahale etmek olduğundan gaflet etmişlerdir.

İslam dini cenaze namazının tekbirleri konusunda mükellefleri serbest bırakmışsa, insanları onlardan birini seçip diğerlerini terk etmeye zorlamak İslam dinine ve onun hedeflerine aykırıdır. Onların yapmaları doğru olan şey, en fazla, cenaze namazını dört tekbirle kılmaları ve diğer seçenekleri de engellemeleridir. Bu durumda dört mezhebe aykırı ve İbn

1– el-Havî'l-Kebir, Ali b. Muhammed el-Maverdî, c.3, s.53. Bu konu kitabın tahkik edilmiş nüshasının haşiyesinde Muhammed Hasan Şeybanî'nin eseri olan el-Asar'dan naklen, hocası Ebu Hanife'den, hocası Hammad b. Ebi Süleyman'dan, İbrahim Nehî'den naklen kaydedilmiştir.

Hazm'ın görüşüne uygun hareket edilmiş olur.

İslam dini cenaze namazının tekbirlerinin sayısı konusunda mükellefleri serbest bırakmamışsa ve bundan ileride açıklanacağı gibi belli bir amacı varsa, mükellefleri bazen dört tekbir ve bazen de beş tekbire mukayyet etmişse, bu durumda, ikinci halifenin ve onun davetini kabul eden sahabelerin bu girişimlerinin hiçbir şerî dayanağı ve esası yoktur. Bu da cenaze namazının dört tekbirle kılınması emrinin bütün ihtimallere göre batıl olduğu anlamına gelir.

Böylece, sadece Ehl-i Beyt İmamlarının görüşünün doğru ve gerçeğe uygun olduğu ortaya çıkmaktadır ve o da şudur ki: Peygamber efendimizin (s.a.a) cenazelere farklı tekbirlerde namaz kılması, mükelleflerin bu konuda muhayyer olduklarına delalet etmez, aksine, efendimizin (s.a.a) farklı hallerde namaz kıldığına, bir kişiye kıldığı namazın diğer halde ve diğer kişiye kıldığı namazla farklı olduğuna delalet eder.

Burada, cenaze namazının tekbirleri ve nebevî sünnetin tefsiri konusunda Ehl-i Beyt'ten seçtiğimiz buyruklara yer vereceğiz.

Şeyh Tusî'nin el-İstıbsar adlı kitabında, "cenazeler için alınan tekbirlerin sayısı babı" isminde bir bölümle karşılaşmaktayız. Şeyh Tusî bu bölümde, bu konuda on bir rivayet kaydetmiştir. Burada bu rivayetleri naklediyoruz:

1- Hüseyin b. Said, Fezale'den, Abdullah b. Sinan kanalıyla İmam Cafer Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet etmiştir: "*Cenaze için alınan tekbirlerin sayısı beştir.*"

2- Sad b. Abdullah, İbrahim b. Mehziyar'dan, Hamad b. Şuayb'dan, Ebu Basir kanalıyla İmam Cafer Sadık'tan (a.s) şöyle nakletmiştir: "*Cenaze için alınan tekbirlerin sayısı beştir.*"

3- Ali b. Hüseyin, Muhammed b. Ahmed b. Salt'ten, Abdullah b. Salt'tan, Haan b. Ali'den, Ebubekir kanalıyla Kuddame b. Zayide'nin şöyle dediğini rivayet eder: İmam Cafer

Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini duydum: "*Allah Resulü (s.a.a) oğlu İbrahim'e beş tekbirle namaz kıldı.*"

4- Abdullah b. Salt, Hasan b. Mahbub kanalıyla Ebu Velade'den şöyle nakletmiştir: İmam Cafer Sadık'a (a.s), cenaze namazının tekbirlerinin sayısını sorduğum zaman, "*Beştir*" buyurdu.

5- Hüseyin b. Said, Fuzale kanalıyla Kelib-i Esedî'den şöyle aktarır: İmam Cafer Sadık'tan (a.s) cenaze namazının tekbirlerinin sayısını sordum. Bunun üzerine eliyle göstererek, "*Beştir*" buyurdu.

6- Ahmed b. Muhammed b. İsa'nın Muhammed b. Halid el-Berkî'den, Ahmed b. Nazr el-Hazzaz'dan, Amr b. Şimr kanalıyla Cabir'den naklettiği rivayet şöyledir: İmam Cafer Sadık'tan (a.s), cenaze namazının tekbirlerinin sayısı konusunda belli bir şey olup olmadığını sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdu: "*Hayır; Allah Resulü (s.a.a) on bir, dokuz, yedi, beş, altı ve dört tekbirle namaz kılmıştır.*"

Bu rivayette beşten fazla tekbir hakkında geçenler icma ile terk edilmiştir. İmam (a.s) sadece Peygamber efendimizin (s.a.a) davranışını bildirmiştir ve bu da caizdir; çünkü Peygamber efendimiz (s.a.a) bazen bir veya iki cenazeye namaz kıldığı sırada diğer bir cenazeyi getiriyorlardı. Peygamberimiz de birinci cenazeye kıldığı namazın peşinden yeni gelen cenazeye namaz kılıyordu. Bu nedenle beşten fazla tekbir aldığı sanılıyordu; bu konu diğer kitaplarımızda da söylediğimiz gibi doğrudur. Cenaze namazının dört tekbirle kılınmasını bildiren rivayetler ise takiyye durumuna hamledilirler; çünkü cenaze namazını dört tekbirle kılmak İmamiyye'nin bütün muhaliflerinin görüşüdür veya cenazeye dört tekbirle namaz kılınması görüşü Peygamber efendimizin (s.a.a) münaflıklara veya Müslüman olduklarını iddia edenlere karşı uygulamasını göstermektedir. Allah Resulü (s.a.a) böyle yapardı; bir takım rivayetler buna delalet etmektedir:

7- Hüseyin b. Said, Muyammed b. Ebi Umeyr'den, Hammad b. Osman'dan, Hişsam b. Salim kanalıyla İmam Cafer Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet eder: *"Allah Resulü (s.a.a), - cenaze namazında- bir gruba beş tekbir ve diğer bir gruba ise dört tekbir alıyordu; efendimiz birine dört tekbir aldığı zaman o adam -münafıklık veya başka bir şeyle- suçlanıyordu."*

8- Ali b. Hüseyin, Abdullah b. Cafer'den, İbrahim b. Mehziyar'dan, kardeşi Ali'den, İsmail b. Hammam kanalıyla Ebu'l-Hasan (İmam Ali)den şöyle rivayet eder: İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: *"Allah Resulü (s.a.a) bir cenazeye beş tekbirle ve diğer birine ise dört tekbirle namaz kıldı. Beş tekbirle kıldığı namazda birinci tekbirden sonra Allah'a hamd ve sena edip O'nu yüceltti. İkinci tekbirde sonra Allah Resulü'ne dua etti. Üçüncü tekbirden sonra mümin erkek ve kadınlara dua etti. Dördüncü tekbirden sonra da cenazeye dua etti ve beşinci tekbirden sonra da namazdan çıktı. Dört tekbirle kıldığı namazda, birinci tekbirden sonra Allah'a hamd ve senâ etti ve O'nu yüceltti, ikinci tekbirden sonra kendisine ve Ehl-i Beyt'ine dua etti, üçüncü tekbirden sonra mümin erkek ve kadınlara dua etti ve sonra dördüncü tekbiri alarak namazdan çıktı; cenaze münafiglardan olduğu için ona dua etmedi."*

9- Ali b. Hüseyin, Ahmed b. İdris'ten, Muhammed b. Salim'den, Ahmed b. Nazr kanalıyla Amr b. Şimr'den şöyle rivayet eder: Cafer b. Muhammed'e (İmam Sadık'a) dedim ki: *"Fedanız olayım! Biz Irak'ta, Hz. Ali'nin (a.s) Sehl b. Huneyf'e altı tekbirle namaz kıldığını ve sonra arkasında duran insanlara dönerek, 'O, Bedir ashabındandı' dediğini söylüyoruz. Bu doğru mudur?"* İmam (a.s) bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Öyle değil; Hazret beş tekbirle namaz kıldı; sonra cenazesini kaldırıp biraz ileri götürdüler. Sonra ona yine beş tekbirle namaz kıldı ve bunu beş defa tekrarlayarak onun cenazesine yirmi beş tekbir getirdi."*

Cenaze namazında dört tekbir olduğunu söyleyen rivayetlerden maksat, kendisinden sonra dua okunan tekbir olabilir; çünkü

beşince tekbirden sonra dua yoktur. Beşinci tekbirden sora cenaze namazından çıkılıyor. Aşağıdaki rivayetler bu ihtimal onaylamaktadırlar:

Ali b. Hüseyin, Muhammed b. Yahya'dan, lakabı Hamdan olan Muhammed b. Ahmed el-Kufî'den, Muhammed b. Abdullah'tan, Muhammed b. Ebu Hamza'dan, Muhammed b. Yezid kanalıyla Ebu Basir'den şöyle rivayet edilir: İmam Cafer Sadık'ın (a.s) yanında oturmuştum. O sırada bir adam gelerek cenaze namazının tekbirlerinin sayısını sordu. İmam (a.s) şöyle buyurdu: *"Beş tekbir vardır."* Sonra başka bir adam gelerek cenaze namazını sordu; İmam (a.s), *"Dört salavat var"* buyurdu. Birinci kişi, *"Fedanız olayım!"* dedi, *"Ben sizden sorduğumda beştir buyurdunuz. Oysa bu adam sizden sorunca dördtür buyurdunuz!"* İmam (a.s) bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Sen benden cenaze namazının tekbirlerini sordun; oysa bu adam benden salavatı sordu." İmam (a.s) daha sonra şöyle devam etti: *"Cenaze namazı beş tekbirdir ve bu tekbirler arasında dört salavat vardır."* Sonra elini açarak parmaklarıyla göstererek buyurdu ki: *"Onlar, beş tekbirdir ve aralarında dört salavat var."*¹

1- el-İstibsar, c.1, s.474-476.

KONUNUN ÖZETİ

Ehl-i Beyt mektebine göre cenaze namazı beş tekbirle kılınır. Peygamber efendimizin (s.a.a) bazen, bazı cenazelere onların sahip oldukları bazı özellikleri göz önünde bulundurarak dört tekbirle namaz kılmıştır.

Dört tekbir görüşünün Peygamber efendimizin sünnetine dayanan sağlam bir desteği yoktur; bu sadece ikinci halife Ömer b. Hattab'ın girişiminden kaynaklanmaktadır.